

ἀδειλίνιστος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀδειλίν'στους Θεσσ. Μακεδ. ἀδείλ'νιστος Παξ. ἀδείλ'νιστους Μακεδ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *δειλινιστός <δειλινίζω.

Ὁ μὴ φαγὼν φαγητὸν κατὰ τὸ δειλινὸν ἔνθ' ἄν.: Δὲν εἶναι καλὸ κάθε βράδυ τὸ παιδί νὰ πέφτῃ ἀδείλ'νιστο Παξ. Κίτ'σις ἀδειλίν'στους κ' ἡρθῆς ἰδῶ Θεσσ. Σήμερα καθ'σα ἀδειλίν'στους Μακεδ.

ἀδειοκέφαλος ἐπίθ. Ἡπ. (Δρόβιαν. κ. ἁ.) ἀδειο-κέφαλος Ἡπ. (Χουλιαρ. κ. ἁ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄδειος καὶ τοῦ οὐσ. κεφάλι.

1) Ὁ ἔχων κενὸν κεφάλι, ἀνόητος, μωρὸς ἔνθ' ἄν.: Αὐτὸ τοῦ παιδὶ εἶναι ἀδειοκέφαλον Ἡπ. Ξέρ'ς τί ἀδειοκέφαλους εἶνι! Χουλιαρ. 2) Τὸ οὐδ. ἀδειοκέφαλον οὐσ., ἄδειο, ἀνόητο κεφάλι Ἡπ. (Χουλιαρ.): Ἀδειοκέφαλον τ' δαβόλ'!

ἀδειοπούγγης ἐπίθ. Ἡπ. (Δρόβιαν. κ. ἁ.) ἀδειο-πούγγης Ἡπ. (Χουλιαρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄδειος καὶ τοῦ οὐσ. πουγγί.

1) Ὁ ἔχων ἄδειο τὸ πουγγί, κενὸν τὸ βαλάντιον Ἡπ. (Δρόβιαν.): Πῆγε ταξίδι αὐτός, ἀλλὰ ἡρθε ἀδειοπούγγης.

2) Ὁ πολυέξοδος, ἄσωτος Ἡπ. (Χουλιαρ.) Συνών. ἀδειοχέρης, ἀνοιχτοχέρης, σκορποχέρης.

ἄδειος ἐπίθ. σύνηθ. καὶ Καπ. (Σινασσ.) Πόντ. (Κερασ. Ὁφ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἁ.) ἄδειε Τσακων. ἄδειος σύνηθ. ἄδειους βόρ. ἰδιώμ. ἄδντζος Κῶς ἄτζος Κάλυμν.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀδείαζω ὑποχωρητικῶς. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. ἀκναιάζω - ἀκναιός, ἀραχνιάζω - ἀραχνός. Ἰδ. ΓΧατζιδ. Ἀκαδ. Ἀναγν. 3,164. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

1) Ὁ σχολάζων, ἀργός, εὐκαιρος σύνηθ. καὶ Πόντ. (Ὁφ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἁ.): Εἶσαι ἄδειος νὰ ῥθῆς αὐριο 'ς τὴ δουλειά μου; — Δὲν εἶμαι ἄδειος, κάμμὰ ἄλλη μέρα σύνηθ. Δὲν τὸν ἡῦρε ἄδειο Θράκ. (Καλαμίτσ.) Ἀδειος γυρίζ' Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) || Παροιμ. Ἀδειους ἀνθρώπους παρ'γονυῖα τῆς χώρας (ὁ ἄεργος ἄνθρωπος ἐνίοτε εἶναι χρήσιμος εἰς τοὺς γείτονας ἐκτελῶν διαφόρους παραγγελίας αὐτῶν) Θεσσ. (Καρδίτσ.) Ἀδειους κὶ καθούμινους τὰ 'σπαὶ κὶ τὰ 'ραβὶ (ἐπὶ ἀργοσχόλου) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Συνών. ἀδειανός 1, *ἀδειασάρις, *ἀδειασερός, ἀδειᾶτος 1, εὐκαιρος. 2) Κενὸς κοιν. καὶ Πόντ. (Κερασ.): Καλάθι-σπίτι ἄδειο. Στάμνα ἄδεια κοιν. || Φρ. Τὸν ἔστειλα μὲ τὸ σακκούλλι ἄδειο (τὸν ἀπέπεμψα ἄπρακτον) Ἡπ. Ἡλθε μὲ χέρια ἄδεια (ἀρχ. «κεναῖς χερσίν»). Κεφάλι ἄδειο (ἐπὶ μωροῦ) σύνηθ. Ἀδεια λόγια (ἀνόητα, κοῦφα) Θράκ. (Ἀδριανούπ.) (πβ. συνών. φρ. λόγια τῆς καράβανας). Ἀδειο τὸ 'πάνω πάτωμα (ἐπὶ ἀνοήτου) ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,297. || Παροιμ. Κάλλιο ἄδειο τὸ μαντρί, πέρι χίλιοι λύκοι μέσα (προτιμότερον νὰ μὴ ἔχῃ τις κτήματα, ἢ διὰ τὴν συντήρησιν αὐτῶν εἶναι ἡναγκασμένος νὰ περιπλακῇ εἰς ἔριδας καὶ νὰ ὑφίσταται μυριάς ταλαιπωρίας) Ἀθῆν. Μ' ἄδεια χέρια πάει 'ς τὸ μοναστήρι ΙΒενιζέλ. Παροιμ.² 150,1. Ἀδεις κανάτις, πουρδὲς γιμᾶτις (ἐπὶ φλυάρων) Μακεδ. (Βέρρ.) Ἀρχοντὶς κ' οἱ λάμπες ἄδεις (ἐπὶ τῶν ὑψηλοφρονούντων, ἀλλὰ στερουμένων καὶ τοῦ ἐπιουσίου ἀρτου) Ἡπ. Ἀδεια κοιλὰ τραούδια 'ἐν ἡξέρει (ὁ πεινασμένος δὲν ἡμπορεῖ νὰ εὐθυμῇ) Κάρπ. Γνωμ. Ὁ φτωχὸς ἄνθρωπος καὶ τ' ἄδειο σακκὶ δὲν ἔχουν ὑπόληψι Πελοπν. (Μάν.) Συνών. ἀγέμωτος, ἀδειανός 2, ἀδειᾶτος 2, εὐκαιρος.

ἀδειοσύνη ἡ, Θράκ. Μῆλ. Νάξ. Ρόδ. κ. ἁ. ἀδειοσύν' Θράκ. (Σαρεκκλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄδειος.

Σχολή, εὐκαιρία ἔνθ' ἄν.: Τὴν ἀδειοσύνη σῶχω νὰ κάθωμαι νὰ σοῦ κουβεδιάζω! Νάξ. Ἐχεις ἀδειοσύνη νὰ μοῦ κάνης κᾶνα σουφρᾶ; Ρόδ. Δὲν ἔχω ἀδειοσύνη γιὰ νὰ τὰ ποῦμε καλὰ Μῆλ. Θαρεῖ π' ἔχω τὴν ἀδειοσύνη 'ς Θράκ. Τὴν Κυριακὴ θὰ 'χωμε ἀδειοσύν' Σαρεκκλ. Συνών. ἄδεια 3, ἀδειανάδα 1, ἄδειασι 1, ἀδειασιὰ 1, ἀδειότη.

ἀδειότη ἡ, ἀμάρτ. ἀδειότ' Θράκ. (Αἰν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄδειος.

Ἀδειοσύνη, ὁ ἰδ.

ἀδειοχέρης ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀδειοχέρ'ς Ἡπ. (Χουλιαρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄδειος καὶ τοῦ οὐσ. χέρι.

Ὁ πολυέξοδος, ἄσωτος. Συνών. ἀδειοπούγγης 2, ἀνοιχτοχέρης, σκορποχέρης.

ἀδείπνητος ἐπίθ. Αἰγιν. Ἀνδρ. Ἡπ. Κρήτ. Κύπρ. Παξ. Πελοπν. (Λακων. κ. ἁ.) Σῦρ. Χίος κ. ἁ. ἀδείπνητε Τσακων. ἀδείπνιστος Κρήτ. ἀδείπνιστους Μακεδ. ἀδείπνιγους Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *δειπνητός <δειπνῶ. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ. Τὸ ἀδείπνιστος ἔκ τοῦ *δειπνιστός <δειπνίζω.

Ὁ μὴ δειπνήσας ἔνθ' ἄν.: Τὸ παιδί ἐκοιμήθηκεν ἀδείπνητο Κρήτ. Ἐψὲς ἔπεσε ἀδείπνητος ὁ καημένος! Παξ. Ῥεῖο, πέρασι ἡ ὥρα πολὺν κ' εἶσι ἀδείπνιγους ἀκόμα; Αἰτωλ. Ἐκιοῦβα ἀδείπνητε (ἐκιοῦβα = ἐκοιμήθη) Τσακων. || Γνωμ. Ὁποῦ φοβᾶται τὸ Θεὸ ἀδείπνητος δὲ μένει Σῦρ. Χίος κ. ἁ. Ὁποῖος ἔχει πολλὰ ἀφεντικά ἀδείπνητος πομένει Χίος Ποῖος καρτερεῖ 'ς τὴ γειτονιὰ ἀδείπνητος κοιμᾶται Αἰγιν. Συνών. ἀδειπνος 1.

ἀδειπνος ἐπίθ. Ἡπ. Κεφαλλ. Λευκ. κ. ἁ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἄδειπνος.

1) Ἐνεργ. ὁ μὴ δειπνήσας, ὁ ἄνευ ἐσπερινοῦ φαγητοῦ Ἡπ. Κεφαλλ. Λευκ. κ. ἁ.: Ἐψὲς ἐπέσαμε ἀδειπνοὶ Κεφαλλ. Συνών. ἀδείπνητος. 2) Παθ. ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ληφθῇ ὡς δεῖπνον Ἡπ.: Ἀσμ.

Δειπνῶ μπαρούτι ἄδειπνο, μολύβια γιοματίζω Ἡπ.

ἀδεκαρία ἡ, πολλαχ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀδέκαρος.

Ἡ παντελὴς ἔλλειψις χρημάτων: Ἐχω μὲ ἀδεκαρία ποῦ δὲν ξέρω τί θὰ γίνω! Συνών. ἀπενταρία.

ἀδέκαρος ἐπίθ. σύνηθ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐσ. δεκάρα.

Ὁ μὴ ἔχων δεκάρα, ὁ στερούμενος χρημάτων, ἐνδεὴς σύνηθ.: Ἐμεινα ἀδέκαρος σήμερα σύνηθ. Ἀπὸ ἀδέκαρος ἔγινε μὲ τὴν τοκογλυφία... πλούσιος Ἡμερολ. Μεγάλ. Ἑλλάδ. 1926 σ. 464. Συνών. ἀπένταρος.

ἀδεκάτιστος ἐπίθ. Κύπρ. Νάξ. Σῦρος κ. ἁ. ἀδικάτ'στους Ἰμβρ. Σάμ. ἀδικάτ'γους Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *δεκατιστός <δεκατίζω.

1) Ὁ μὴ ὑποβληθεὶς εἰς τὸν φόρον τῆς δεκάτης, ἐπὶ προϊόντων Κύπρ. Νάξ. Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ.: *Εμεινεν τὸ σιτάριον ἀδεκάτιστον Κύπρ. Ὅπως ἀδεκάτιστο ὁ λῆδι Νάξ. Τὸ ἔχον ἀδικαί'στος τοῦ σ'τάρ' Σάμ. Τοῦ λῆδ' οὐ πῆρα ἀδικαί'γον Αἰτωλ.* β) Ὁ μὴ φορολογηθεὶς διὰ τοῦ φόρου τῆς δεκάτης, ἐπὶ προσώπων Νάξ. Στερελλ. (Αἰτωλ.): *Ἐμ'να ἀδικαί'γους φέτου Αἰτωλ.* 2) Ὁ μὴ ποστὰς ζημίαν, βλάβην τινὰ Νάξ. Σῦρ.: *Ὁ καμένος δεκαίστηκε, ὁ ἄλλος, πῶχει τόσα παιδιὰ, πόμεινε ἀδεκάτιστος Νάξ. Σπαρμένο ἀδεκάτιστο Σῦρ.*

ἀδέλοιπος ἐπίθ. Κύθ. Κρήτ. (Σέλιν.) Σῦρ.

Ἐκ τοῦ μεσν. ἐπίθ. *δέλοιπος - δελοιπός.* Ἰδ. Μαχαιρ. 78,172 (ἐκδ. RDawkins). Πβ. Trinchera Syll. graec. membr. 204.

Ὁ ἐπίλοιπος, ὑπόλοιπος ἔνθ' ἄν.: *Τ' ἀδέλοιπα τὰ φέρνεις αὔριο Σῦρ. Συνών. ἀποδέλοιπος.*

ἀδεμάτιστατος ἐπίθ. Εὐβ. (Αὐλωνάρ. Κονίστρ.) ἀδεμάτιστατος Πόντ. (Σάντ.) ἀδεμάτιστατος Κρήτ. ἀδεμάτιστατος Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. **δεματιστατός <δεματίζω.*

Ὁ μὴ δεθεὶς εἰς δεμάτιον, μὴ δεματιασθεὶς ἔνθ' ἄν.: *Ἀδεμάτιστα κλήματα Αὐλωνάρ. Κονίστρ. Ἀδεμάτιστατος τὸ ἔχον τοῦ σ'τάρ' ἀκόμα Αἰτωλ. Ἐμ'νι ἀδεμάτιστα' ἡ βρίζα αὐτόθ. Συνών. ἀγομάτιστατος.*

ἀδένατε ἐπίθ. Τσακων.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. *ἀδένατε <δενάχου.*

Ὁ μὴ δειχθεὶς: *Ποῦρ ἔσ' θεὸν γὰ νι ἀγοράσῃ ἀδένατε; (πῶς θέλεις νὰ τὸ ἀγοράσῃ χωρὶς νὰ μοῦ τὸ δεῖξῃς;)*

ἀδεντρος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀδεντρος Νάξ. (Βόθρ.) Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ μεταγν. οὐσ. *ἀδεντρος.*

1) Ὁ ἐστερημένος δένδρων, ἐπὶ τόπου ἔνθ' ἄν.: *Ἀδεντρος τόπος Βόθρ. Ἀδεντρο χωράφι Λακων.* β) Ὁ μὴ ἔχων ὑπὸ τὴν κυριότητά του δένδρα Πελοπν. (Λακων.): *Ἀδεντρος ἄνθρωπος* γ) Ὁ ἄνευ τέκνων, ἀπογόνων Πελοπν. (Λακων.): *Ἀδεντρο ἀδρόγυννο.* 2) Ὁ μὴ ἐπιδικτικὸς πρὸς καλλιέργειαν δένδρων, ἐπὶ ἀγροῦ Πελοπν. (Λακων.): *Ἀδεντρο χωράφι.*

ἀδέντρωτος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀδέντρωτους Μακεδ. (Χαλκιδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. *ἀδέντρωτος <δεντρώω.*

Ὁ μὴ δενδρωμένος, ὁ μὴ ἔχων ἀνάγκην στηριγμάτων πρὸς ἀναρρίχῃσιν, συνήθως ἐπὶ φασιόλων μὴ ἀναρριχητικῶν: *Φ'τεύον φασόλι' ἀδέντρωτα. Συνών. καθιστός, ἀντίθ. δέντρωτος.*

ἀδέξια ἐπίρρ. Κεφαλλ. Κρήτ. Παξ. Πελοπν. Στερελλ. (Αἰτωλ.) Σῦρ. (Ἐρμούπ.) κ. ἀ. ἀδέξια Πόντ. (Κερασ. Κρώμν. Χαλδ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. *ἀδέξιος.*

1) Διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ οὐχὶ ὡς συνήθως διὰ τῆς δεξιᾶς Πόντ. (Κερασ. Κρώμν. Χαλδ. κ. ἀ.): *Ἀδέξια δουλεύ' (ἐργάζεται) Χαλδ. Συνών. ζερεβά.* 2) Ἀνεπιτη-

δεῖως, κακῶς, ἀκαταλλήλως Κεφαλλ. Κρήτ. Παξ. Πελοπν. Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ.: *Ἀδέξια τὰ λέει αὐτεῖνους Αἰτωλ. Δὲν εἶνι ἀδέξια'ς τοῦ χουριό μας αὐτόθ. Ἀδέξια εἶναι νὰ πάρῃς τέτοια κωπέλλα! (ἄσχημα εἶναι κτλ.) Παξ. || Φρ. Κακὰ κὶ ἀδέξια (ἐν χειρίσῃ καταστάσει) Κεφαλλ. Κρήτ. Συνών. ἄσχημα, ἀντίθ. ἐπιδέξια.*

***ἀδεξιανασηκῶνομαι**, ἀδεξιανασηκῶνομαι Κάρπ.

Ἐκ τοῦ ἐπίρρ. *ἀδέξια* καὶ τοῦ ρ. *ἀνασηκῶνομαι*, δι' ὃ ἰδ. *ἀνασηκῶνω.*

Ἐγείρομαι ἐκ τῆς κλίνης δύσθυμος, δύστροπος: Ἄσμ.

Ἡ κόρ' ἀουροξύπνησε μέσ' 'ς τ' ἄσπρα σεγτονάκια, ἀδεξιανασηκῶνεται, τῆς μάννας τῆς φωνιάττει.

Πβ. **ἀδεξιοστριφογυρίζω.*

ἀδεξιασμένος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀδεξιασμένος Νάξ. (Φιλότ.)

Μετοχ. τοῦ ρ. **ἀδεξιάζω.* Πβ. *ἀδεξιῶνω.*

Ἀδύνατος, ἀσθενικός, ἐπὶ ζώων: *Ἀδεξιασμένα εἶναι ἐφέτος τὰ ζά μου.*

ἀδέξιος ἐπίθ. (I) Κεφαλλ. Κύθηρ. Λέρ. Πάξ. Πελοπν. (Λακων. κ. ἀ.) — ΚΠαλαμ. Ἀσάλ. ζωή² 75 *ἀδέξιους Μακεδ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) ἀδέξιος Κάρπ. Κῶς ἀδέξιος Κρήτ. ἀδέξιος Πόντ. (Τραπ.) κ. ἀ. ἀδέξιος Πόντ. (Κερασ. Χαλδ.) ἀδέξιος Μακεδ. Σάμ. ἀδέξιος Τσακων. ἀδόφσιο Ἀπουλ. ἀδόφσιο Ἀπουλ. ἀιδίο Καλαβρ. (Μπόβ.)*

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. *ἀδέξιος.*

1) Ὁ μεταχειριζόμενος τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, Πόντ. (Κερασ.): *Ἀτὸς ἔν' ἀδέξιος. Συνών. ἀριστερός, ἀντίθ. δεξιός.* β) Ἀριστερὸς Ἀπουλ. Πόντ. (Τραπ. Κερασ.): *Ἀδέξιον ὁρ' Τραπ. Μὲ τ' ἀδέξιον δουλεύει Κερασ. Ὁ χέρρα ἀδοφσία (τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ) Ἀπουλ.* 2) Ἀνεπιτήδειος, ἀνάξιος Κάρπ. Κεφαλλ. Κρήτ. Κύθηρ. Λέρ. Μακεδ. Πόντ. (Τραπ. κ. ἀ.) Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) Τσακων. κ. ἀ. — ΚΠαλαμ. ἔνθ' ἄν.: *Ἀδέξιος, σοῦ φαίνεται γὰρ δήμαρχος; Παξ. Ἀδέξια εἶνι ἱκεῖν' κὶ δὲν παντρεύ'κὶ Μακεδ. Ἀδέξιο παιδί δὲν ἔχασε! (κακὸ παιδί δὲν ἔχασε, ἦτοι ἔχασε παιδί προκομμένο) Κεφαλλ. Ἀδέξιος ἄνθρωπος, ἀδέξια λόγια Κερασ. || Φρ. Ἀδέξιος ποῦ 'σαι! Κεφαλλ. || Ποίημ.*

Ἐγὼ τ' ἀδέξιο, τ' ἄβουλο, παιδί τ' ὄνειροπλάνο

ΚΠαλαμ. ἔνθ' ἄν. Ἀντίθ. *ἐπιδέξιος.* β) Ἀνώματος Σῦρ.: *Πέτρα ἀδέξια (μὴ ἐπίπεδος).* γ) Δύσβατος Σῦρ.: *Δρόμος ἀδέξιος.* δ) Ἀπρόσφορος, ἀκατάλληλος, ἐπὶ χρόνου Κάρπ.: *Γνωμ.*

Ὁ τὸν κακὸν καιρὸν κ' εἰς τὸν ἀέξιον χρόνον,

ἔνα παρᾶν τὸ πρόατον καὶ δυὸ 'χ' ἡ κοουνέα

(κοουνέα = ἱμάς, δι' οὗ ἐξαρθᾶται ἐκ τοῦ λαιμοῦ τῶν ζώων ὁ κωδωνίσκος) Κάρπ.

Ἀσβολος καιρός, ἀέξιος χρόνος

Κάρπ. 3) Τὸ οὐδ. οὐσ., συμφορὰ, ἀτύχημα, κακὸν τι ἄγν. τόπ.: *Κακὸ ὅπου μᾶς ἤρρηκε κὶ ἀδέξιο ποῦ μᾶς ἤρρε.* Πβ. φρ. *κακὰ κὶ ἀδέξια* (ἰδ. ἀδέξια).

ἀδέξιος ἐπίθ. (II) Πελοπν. (Λακων. Μάν.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ρ. *δέχομαι.*

1) Ἄλυτος, ἀδιάλυτος, ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν εὐρεθέντος νεκροῦ ἀλύτου, ὡς μὴ γενομένου δεκτοῦ ὑπὸ τῆς γῆς κατὰ τὰς λαϊκὰς δοξασίας (πβ. φρ. *δὲν τὸν δέ-*

